

ЗМІНИ В ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ З 01.01.2016

огляд найсуттєвіших змін

Шановні клієнти!

Щороку напередодні 1 січня законодавець змінює правила гри в галузі податків. 2016 рік не став виключенням – Закон «Про державний бюджет України на 2016 рік» (928-VIII) та Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» (909-VIII) були підписані Президентом України та опубліковані за годину до півночі 31 грудня.

Традиційно змінами охоплено найширше коло податкових правовідносин – як щодо всіх основних податків, так і таких «незначних» зборів як туристичний збір чи збір за паркування. Зменшено податкове навантаження на фонд оплати праці, а натомість – ще більше ускладнено механізм електронного адміністрування податку на додану вартість. На зміну скасованим податковим пільгам в сільському господарстві прийшли пільги в енергетиці.

Ми намагались, не перевантажуючи деталями, висвітлити в цьому огляді найважливіші зміни, що стосуються максимально широкого кола платників.

Ми сподіваємось, що ці рекомендації стануть вам в нагоді, і завжди раді бути для вас корисними.

З повагою,

Олексій Шматко

Президент «Аксіома Консалтинг Груп»

1. Податок на прибуток

Основні зміни в механізмі справляння податку на прибуток торкнулись визначення податкових періодів і скасування щомісячних авансових внесків.

При цьому, річний податковий період на 2016 рік можуть застосувати платники податків, які за підсумками 2015 р. матимуть загальну суму доходів (сума доходів від реалізації продукції, інших операційних доходів, фінансових доходів та інших доходів за даними звіту про фінансові результати), меншу за 20 млн. грн. (зміни до ст.137 ПКУ). Також річний податковий період запроваджено для новостворених платників та виробників сільськогосподарської продукції (які обрали загальну систему оподаткування).

Платники, які за підсумками 2015 р. матимуть загальну суму доходів понад 20 млн. грн., зобов'язані будуть звітувати поквартально. При цьому, до 31 грудня 2016 р. такі платники зобов'язані будуть сплатити авансовий платіж з податку на прибуток в розмірі 2/9 від суми податкових зобов'язань, визначених в декларації за 9 місяців 2016 р. (зміни до п.9 підрозділу 2 Перехідних положень ПКУ).

Недосконала нормотворча техніка призвела до того, що термін подання декларації за 1 квартал 2016 р. для таких платників податків (40 днів після завершення звітного кварталу – 10 травня 2016 р.) припадає на дату раніше за граничну дату подання річної декларації за 2015 р. (1 червня 2016 р.). Ймовірно, органи ДФС вимагатимуть подання річної декларації за 2015 р. раніше або ініціюватимуть законодавчі уточнення з цього приводу.

Обов'язок щодо сплати щомісячних авансових внесків (крім вищезгаданого авансового внеску, що має бути сплачений до 31 грудня 2016 р.) скасовується з 1 січня 2016 р. для всіх платників податків (зміни до п.9 підрозділу 4 Перехідних положень ПКУ).

Що стосується порядку визначення оподатковуваного прибутку, то внесені зміни стосуються лише порядку податкового обліку дивідендів та доходів від участі в капіталі, а також порядку податкового обліку особами, на яких розповсюджується закон щодо фінансової реструктуризації (хоча безпосередньо закон щодо фінансової реструктуризації ще не прийнятий).

Так, з 1.01.2016 р. фінансовий результат до оподаткування зменшується на суму дивідендів та доходів від участі в капіталі інших платників податку на прибуток підприємств, платників єдиного податку четвертої групи та на суму нарахованих дивідендів від інших платників податків, які сплачують авансові внески з податку на прибуток при виплаті дивідендів (зміни до п.140.4.1 ст.140 ПКУ).

Аналогічну норму запроваджено ретроспективно на 2015 р. (п.40 підрозділу 4 Перехідних положень ПКУ) із одночасним збереженням діючої норми п.140.4.1 ст.140 ПКУ (в 2015 р. фінансовий результат до оподаткування зменшувався на суму нарахованих доходів від участі в капіталі інших платників податку на прибуток та дивідендів від інших платників цього податку).

Формулювання п.140.4.1 ст.140 ПКУ в редакції 2015 охоплювало ІСІ, але не охоплювало платників єдиного податку 4 групи, а нове формулювання – навпаки, охоплює платників єдиного податку 4 групи, але не охоплює ІСІ.

Втім, внаслідок специфічної нормотворчої техніки, як доходи від участі в капіталі платників єдиного податку 4 групи, так і доходи у вигляді дивідендів ІСІ виведено з під оподаткування податком на прибуток за 2015. В той же час, дивіденди ІСІ починаючи з 2016 року включаються в базу оподаткування податком на прибуток.

Оподаткування доходів фізичних осіб

Найсуттєвіших змін зазнав механізм оподаткування заробітної плати, оскільки змінились як ставки податку на доходи фізичних осіб, так і ставки єдиного соціального внеску. Механізм справляння військового збору (подібно до податку з доходів фізичних осіб) та його ставка (1,5%) залишились незмінними.

Податок з доходів фізичних осіб

Починаючи з 1 січня 2016 р. основна ставка податку на доходи фізичних осіб становить 18% незалежно від розміру доходів. (зміни до [п.167.1 ст.167 ПКУ](#)). Нижчі ставки податку 5% для окремих категорій пасивних доходів, а також доходів від відчуження рухомого і нерухомого майна, а також підстави для їх застосування чи звільнення від оподаткування залишились незмінними.

Також залишились незмінними умови застосування податкової соціальної пільги та її відносний розмір (50% мінімальної заробітної плати, яка з 1 січня 2016 р. становить 1378 грн.).

У зв'язку з вирівнюванням ставки податку, скасовано обов'язок подання річної декларації для фізичних осіб, які отримували доходи виключно від податкових агентів (незалежно від суми доходу).

Єдиний соціальний внесок

Механізм справляння єдиного соціального внеску значно спрощено. Замість чотирнадцяти категорій платників (які включали як роботодавців, так і різні категорії працівників), залишено лише три основні категорії платників: роботодавці, приватні підприємці та самозайняті особи. Відповідно, з 01.01.2016 ЄСВ не утримується з доходу працівника чи виконавця за цивільно-правовим договором, а лише нараховується роботодавцем (або приватним підприємцем чи самозайнятою особою).

Замість складної системи ставок, що залежали від категорії платника та класу професійного ризику, запроваджено одну універсальну ставку ЄСВ – 22%.

Наприклад, якщо за попередніх норм номінальна заробітна плата працівника на підприємстві, що має другий клас ризику (ставка нарахування ЄСВ 37,77%) дорівнювала 6000 грн., сплата податків та зборів становила 3439,80 грн. (нарахування ЄСВ – 2266,20 грн., утримання ЄСВ – 216,00 грн., військовий збір – 90,00 грн., ПДФО – 867,60 грн.), фактична заробітна плата працівника – 4826,50 грн., а загальна сума витрат роботодавця на оплату праці – 8266,20 грн. (6000,00 грн. + нарахування ЄСВ 2266,20 грн.).

За нових умов роботодавець може скористатись можливістю щодо зменшення загальної суми витрат або зберегти загальну суму витрат і підвищити номінальну і фактичну заробітну плату працівника.

У випадку, якщо номінальна заробітна плата залишається незмінною, сплата податків та зборів становитиме 2490,00 грн. (нарахування ЄСВ 1320,00 грн., військовий збір – 90,00 грн., ПДФО – 1080,00 грн.), фактична заробітна плата працівника складе 4830,00 грн., а загальна сума витрат роботодавця – 7320,00 грн. (6000,00 грн. + нарахування ЄСВ 1320,00 грн.)

У випадку, якщо роботодавець прийме рішення щодо збільшення номінальної і фактичної заробітної плати за умови незмінної суми витрат, то номінальна зарплата складе 6775,57 грн., сума податків – 2811,86 грн. (нарахування ЄСВ – 1490,63 грн., військовий збір – 101,63 грн., ПДФО – 1219,60 грн.), а фактична заробітна плата – 5454,34 грн.

Збережено норму, згідно з якою ЄСВ справляється з мінімальної заробітної плати навіть за умови, якщо фактична заробітна плата працівника за основним місцем роботи є меншою за мінімальну заробітну плату.

Також залишено без змін механізм справляння збору з приватних підприємців та самозайнятих осіб.

Водночас збільшено максимальну величину бази нарахування єдиного внеску (з 17 до 25 прожиткових мінімумів, розмір якого на 1 січня 2016 р. становить 1378 грн.). Відтак, з 1 січня 2016 р. максимальна величина становить в абсолютному еквіваленті 34450 грн.

Збережено розмір ставки нарахування ЄСВ для підприємств громадських організацій інвалідів (в т.ч. УТОС і УТОГ), а також для підприємств, на яких працюють інваліди.

Податок на додану вартість

Оподаткування сільськогосподарської продукції

Починаючи з 1.01.2016 р. змінено ряд норм, пов'язаних з оподаткуванням сільськогосподарської продукції – як у її виробників, так і у випадку її подальшої реалізації.

Так, істотно обмежено спеціальний режим, який надавав можливість сільськогосподарським товаровиробникам нараховувати, але не сплачувати до бюджету ПДВ. Відповідно із змінами, внесеними Законом № 909, в розпорядженні сільськогосподарських товаровиробників залишається лише:

за операціями із зерновими та технічними культурами – 15% (85% підлягає сплаті до державного бюджету),

за операціями з продукцією тваринництва – 80% (20% підлягає сплаті до державного бюджету),

за іншими операціями з сільськогосподарськими товарами та послугами – 50% (50% підлягає сплаті до державного бюджету).

Натомість, скасовано положення ПКУ, якими протягом тривалого періоду операції з постачання окремих зернових культур звільнялись від оподаткування і дискримінувались при експорті. Відтак, починаючи з 1.01.2016 р., податок на додану вартість справляється на всіх етапах продажу всіх без виключення сільськогосподарських товарів, а при їх експорті – ПДВ підлягає відшкодуванню.

Оподаткування в енергетиці і вугільній промисловості

Згідно із Законом від 24.11.2015 № 812-VIII, який набрав чинності з 01.01.2016, запроваджено ряд нових пільг в галузі енергетики.

Так, до 1.01.2017 р. звільнено від оподаткування ПДВ операції з постачання вугілля та продуктів його збагачення (n.45 підрозділу 2 Перехідних положень ПКУ), при цьому платникам, що здійснюють такі операції, надано право, на власний розсуд відмовлятися від застосування пільги. Крім того, на такі операції не розповсюджуються норми n.198.5 ст.198 ПКУ щодо визнання факту умовного продажу при використанні товарів в неоподатковуваних операціях.

На операції з постачання електричної та теплової енергії, вугілля та продуктів його збагачення розповсюджено касовий метод визначення податкових зобов'язань і податкового кредиту (n.44 підрозділу 2 Перехідних положень ПКУ).

Електронне адміністрування ПДВ

Зміни в пільгових режимах оподаткування мали наслідком зміни в механізмі електронного адміністрування ПДВ.

Так, для сільськогосподарських товаровиробників буде відкрито додаткові спеціальні рахунки ПДВ в органі державного казначейства – відповідно, для операцій з зерновими культурами, для операцій з продуктами тваринництва, а також для інших сільськогосподарських товарів та послуг. Частина ПДВ, на яку поповнюються такі рахунки для реєстрації податкових накладних, повертається на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств (відповідно, 15%, 80% і 50%).

Для підприємств, які використовують касовий метод податкового обліку, змінено правила визначення показника $S_{\text{Накл}}$ - зміни до такого показника можуть вноситись на підставі податкової декларації

Запроваджено новий порядок реагування органів ДФС на скарги, які надаються платниками податку у зв'язку з неотриманням податкових накладних або отриманням податкових накладних з помилками.

Відтепер, органи ДФС протягом 15 днів від дня отримання такої скарги повинні провести перевірку платника, який не видав відповідну накладу чи видав її з помилкою, зафіксувати порушення та застосувати штраф в розмірі 170 грн. Подальша невидача податкової накладної таким платником тягне за собою штраф від 10 до 100% від суми ПДВ (залежно від кількості днів, протягом яких виправлену податкову накладну не надано).

Бюджетне відшкодування ПДВ

В черговий раз змінено порядок бюджетного відшкодування ПДВ. З урахуванням законодавчих змін, що відбувались протягом 2015 р., в поточному році буде діяти три різні механізми відшкодування ПДВ:

1) для сум бюджетного відшкодування, що виникли до 1 лютого 2015 р., по відношенню до яких платником податку прийнято рішення про їх відшкодування відповідно до n.33 підрозділу 2 Перехідних положень ПКУ. Такі суми мають бути

відшкодовані в порядку, що діяв до 31 грудня 2014 р. (включаючи проведення документальних перевірок);

2) суми бюджетного відшкодування, що виникли в період з 1 лютого 2015 р. до 1 липня 2015 р. відшкодовуються в порядку, що діяв станом на 1 липня 2015 р. (включаючи проведення документальних перевірок);

3) суми бюджетного відшкодування, що виникли після 1 липня 2015 р. мають бути відшкодовані без документальних перевірок (але з камеральними перевірками та документальними перевірками – якщо причиною відшкодування стало придбання товарів/послуг до 1 січня 2016 р. у сільськогосподарських товаровиробників) за двома спеціальними реєстрами в хронологічному порядку. Реєстри будуть вестись окремо для платників, що мають право на автоматичне бюджетне відшкодування і для інших платників податків.

Інші зміни щодо оподаткування ПДВ

Також необхідно підкреслити інші важливі зміни щодо ПДВ, які набувають чинності з 1.01.2016:

- ✓ скасовано право органів ДФС на анулювання реєстрації платника ПДВ у зв'язку з наявністю в єдиному державному реєстрі запису про відсутність платника за місцезнаходженням або про відсутність підтвердження відомостей;
- ✓ надано право на відшкодування ПДВ, в т.ч., платникам, які здійснюють придбання (спорудження) основних засобів, але не були зареєстровані платникам протягом періоду, що перевищує 12 послідовних місяців;

- ✓ змінено порядок визначення бази оподаткування при постачанні послуг або продукції – відтепер, база оподаткування не може бути нижчою за їх звичайну ціну (попередня редакція ПКУ визначала, що база оподаткування не може бути нижчою за собівартість);
- ✓ змінено порядок оподаткування майна, що набуто у власність банківськими установами в порядку задоволення вимог іпотекодержателя – при продажу такого майна базою оподаткування буде різниця між балансовою вартістю і ціною продажу.

Спрощена система оподаткування

Зміни в спрощеній системі оподаткування включають звуження підстав для її застосування, а також збільшення податкових ставок.

Так, для платників податку, що перебувають в 3 групі, зменшено граничний ліміт, що надає право використовувати спрощену систему оподаткування, з 20 до 5 млн. грн.,. Ставки податку збільшено (3% - якщо єдиний податок включає ПДВ, 5% - якщо не включає). Втім, обсяг пільг збережено (включаючи можливість не сплачувати плату за землю).

Також збільшено розміри ставок оподаткування для платників податку, що перебувають в 4 групі.

Акцизний збір

Найбільш важливим слід вважати запровадження з 1 березня 2016 Єдиного реєстру акцизних накладних. Акцизна накладна – новий документ, що запроваджується на всіх етапах руху пального (нафтопродукти, скраплений газ, паливо моторне альтернативне чи сумішеве, речовини, що використовуються як компоненти моторних палив) і виписується подібно до податкової накладної. Основна мета запровадження акцизної накладної – відстеження руху пального і запобігання виникнення контрафактної (і безакцизної) продукції в ланцюгу. Єдиний реєстр акцизних накладних планується запровадити за аналогією з Єдиним реєстром податкових накладних і з подібним механізмом визначення реєстраційної суми, на яку може бути виписана акцизна накладна.

Механізм буде ґрунтуватись на підзаконних документах, які має прийняти Міністерство фінансів України і забезпечуватись штрафами від 2 до 40 відсотків акцизного податку.

Податок на нерухоме майно

Законом № 909 збільшено верхню межу можливої ставки для податку на нерухоме майно, яка може бути встановлена відповідною місцевою радою – з 2 до 3% мінімальної заробітної плати за 1 м². Також місцевим радам заборонено збільшувати неоподатковувану площу нерухомості (яка становить 60 м² для квартири і 120 м² для житлового будинку).

Для платників, у яких площа квартири перевищує 300 м² (житлового будинку – 500 м², сума податку збільшується на 25000 грн.

Фізичними особами податок на нерухоме майно сплачується на підставі податкового повідомлення, яке надсилається платнику до 1 липня року, наступного за звітним. В 2016 р. сплаті підлягає податок, що обчислений за 2015 рік.

Юридичними особами податок на нерухоме майно сплачується поквартально на підставі податкової декларації, яка подається до 20 лютого щорічно.

Транспортний податок

Змінено об'єкт оподаткування транспортним податком: в 2015 таким об'єктом були легкові автомобілі, які використовувалися до 5 років і мають об'єм циліндрів двигуна понад 3000 см³, в 2016 р. таким об'єктом є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років та середньоринкова вартість яких становить понад 1033,5 тис. грн. (750 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня). Середньоринкова вартість розраховується на підставі порядку, який має бути розроблений Міністерством економіки України.

Розмір податку становить 25000 грн. за кожен об'єкт оподаткування.

Фізичними особами транспортний податок сплачується на підставі податкового повідомлення, яке надсилається платнику до 1 липня року, наступного за звітним. В 2016 р. сплаті підлягає податок, що обчислений за 2015 рік.

Юридичними особами транспортний податок сплачується поквартально на підставі податкової декларації, яка подається до 20 лютого щорічно.

Олексій Шматко
Президент

+38(050)4707980
shmatko@axiomaconsultinggroup.com

Дар'я Головіна
Генеральний директор

+38(067)1246888
golovina@axiomaxonsultinggroup.com

Артем Новиков
Керівник Департаменту з
податкового консультування
+38(095)1245017
novykov@axiomaconsultinggroup.com